

Το ρολόι του Αλέξανδρου Γιωτόπουλου

Η απόφαση από το Ε' τμήμα του Άρειου Πάγου εκδόθηκε, οι κάμερες και οι προβολείς στήθηκαν, τα γαλόνια των αστυνομικών γυαλίστηκαν για να γυριστεί ένα ακόμα επεισόδιο προς τέρψη της Πρεσβείας, της Φαμίλιας, της ακροδεξιάς και του κοινού της. Η πάνοπλη αστυνομική πομπή συνόδευσε τον 82 χρονο Αλέξανδρο Γιωτόπουλο, καταδικασθέντα για τη δράση της 17 Νοέμβρη, στην Εισαγγελία Εφετών Πειραιά και από εκεί στις φυλακές Κορυδαλλού. Η επιστροφή του Γιωτόπουλου στις φυλακές που πέρασε τα τελευταία 24 χρόνια της ζωής του, μετά την αναιρετική απόφαση για την αποφυλάκισή του, έπρεπε να συνοδευτεί με τη φωτογραφία του κρατούμενου σιδηροδέσμιο, όπως ακριβώς επιδεικνύουν οι κυνηγοί τα θηράματά τους. Οι δημοσιογράφοι δεν κατάφεραν να αποσπάσουν καμία δήλωση που θα συνοδεύσει τα ανέμπνευστα δελτία τους, μόνο μερικές φωτογραφίες και βίντεο. Από τα σηκωμένα μανίκια του υπέργηρου Γιωτόπουλου, εκτός από τις χειροπέδες φαίνεται το ρολόι του, θυμίζοντας μας μερικές ιδέες για τη γέννηση του κόσμου μας.

Παλαιότερα, στους μέσους χρόνους στην Ευρώπη, η ζωή των μεγαλύτερων παραγωγικών επιχειρήσεων, τα μοναστήρια και έπειτα η καθημερινότητα στις πόλεις, οριζόταν με βάση τις καμπάνες. Οι μεγάλες καμπάνες ανήγγειλαν τις ώρες, υψώθηκαν καμπαναριά και πύργοι, δίπλα στους καθεδρικούς και τα παλάτια στις ευρωπαϊκές πλατείες ως σύμβολα εξουσίας. Ο χρόνος για ανάπαυση, ο χρόνος προσευχής, ο χρόνος για εργασία, ο χρόνος των μεγάλων γεγονότων και αποφάσεων ήταν στα χέρια των κρατούντων και των μοναχών. Χρόνος, ασύμμετρος και αυθαίρετος, που μπορούσε να σταματάει και να ξεκινάει, όπως μια κλεψύδρα, σταματά με ένα δάχτυλο.

Μετά την απέχθεια που παρήγαγε ο ήχος των καμπαναριών για τους υπηκόους, ο ιστορικός που μελέτησε τα Γρανάζια του Χρόνου, David Landes, σημείωνε πως «η καθιέρωση των ισόχρονων ωρών τον 17ο αιώνα, ανήγγειλε τη νίκη μιας νέας πολιτισμικής και οικονομικής τάξης» δείχνοντας προς μια εκκοσμίκευση μέσω της οποίας αναδιοργανωνόταν η κοινωνική ζωή. Και αν τα ρολόγια συνέβαλαν στην επιτυχία των μεγάλων ταξιδιών, στην οργάνωση των μεταφορών και της εργασίας, ο ορισμός του χρόνου έκτισης της ποινής για άλλους διανοητές όπως ο Φουκώ, αποτελούσε το κατεξοχήν βήμα για τη νεωτερικότητα. Η αρχή της αναλογικότητας της τιμωρίας και ο υπολογισμός του χρόνου στέρησης της ελευθερίας, αντικαθιστούσε τη θεϊκή εντολή και οι πρακτικές έδωσαν τη θέση τους στους κανόνες.

Η πορεία προς ένα ορθολογικό και πιο σύνθετο σύστημα οργάνωσης απόδοσης της τιμωρίας ασφαλώς είχε ιδεολογικό και ταξικό πρόσημο, καθώς οι νόμοι και οι φυλακές σχεδιάστηκαν για την καταστολή της παραβατικότητας των λαϊκών στρωμάτων και την ενίσχυση της κοινωνικής

ιεραρχίας. Οι σωφρονιστικοί μηχανισμοί οργανώνουν με επιστημονικό τρόπο τη ζωή στη φυλακή ή καλύτερα την υποταγή και πειθαρχία στη φυλακή. Ο χρόνος απομόνωσης, ο χρόνος σίτισης, ο χρόνος τηλεφώνου, ο χρόνος προαυλισμού κλπ., αντί για καμπάνα, το ηλεκτρικό κουδούνι.

Ακόμα, το ρολόι η πιο διαδεδομένη μηχανή μέτρησης του χρόνου, απέκτησε υψηλή κοινωνική και συμβολική αξία, καθώς συνέβαλε με τη σειρά του στην οργάνωση της εργασίας έξω από τους κύκλους της φύσης. Ο ρυθμός της δουλειάς και της ανάπαυσης, το πιάσιμο των στόχων απόδοσης, οι δουλειές του σπιτιού, το κλέψιμο του χρόνου της ζωής, ορίζεται με βάση αυτόν τον μικροσκοπικό μηχανισμό. Γι' αυτό και υπήρξε το σπάσιμο των ρολογιών από αναρχικούς τον 19ο αιώνα και η σχέση μας μαζί του απέκτησε τόσες πολλές πολιτισμικές σημασίες, η αίγλη της κατοχής ενός ακριβού ρολογιού που σχετίζεται με τη δήλωση πως «ξέρω τον χρόνο, ελέγχω τον χρόνο».

Όμως, φτάνει με τη φλυαρία. Ο Γιωτόπουλος δεν προχώρησε σε καμία δήλωση και κρατώντας χαμηλούς τόνους ακολούθησε τις εντολές. Ίσως δεν μάθουμε και ποτέ τι είναι αυτό που λέει, πως βλέπει το παρελθόν και ποιες οι αναδρομικές του σκέψεις. Σε αυτόν τον κύκλο βιολογικής εξόντωσης που αποσκοπούν οι αποφάσεις του Αρείου Πάγου, βλέπουμε έναν άνθρωπο που στέκεται με ένα στυλό και ένα μπουκάλι νερό όρθιος, φορώντας ένα ρολόι. Στο εσωτερικό των ρολογιών, υπάρχει ο μηχανισμός που λέγεται «διαφυγή», μέσω αυτής μετριοούνται οι χτύποι (παλμοί) συμπλέκοντας και αποσυμπλέκοντας το σύστημα τροχών βάσει του ρυθμού που καθορίζει ο ρυθμιστής. Από εκεί βγαίνει η φράση, «Το ρολόι χτυπά την ώρα».

Τικ, τακ, τοκ

Παρά τα λάθη, τις ματαιώσεις, τις ήττες για τις μάχες που δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα ο χρόνος τρέχει, και η πράξη μας σε αυτό το διάστημα που μας επιτρέπεται βιολογικά ορίζει τους νέους δρόμους, αυτό ίσως να είναι το σύστημα διαφυγής του Γιωτόπουλου και παραμένει ασύλληπτο τόσο για τον ίδιο, όσο και για όλους τους κρατούμενους που επιμένουν να ορίζουν τους δικούς τους χρόνους παραμένοντας διανοητικά ελεύθεροι.